

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jana Passera a soudců JUDr. Michala Mazance a Mgr. Davida Hipšra v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **Městský soud v Praze**, se sídlem Spálená 2, Praha 2, o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 15. 9. 2014, čj. 46 A 40/2013 – 55,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e o d m í t á**.
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I.

1. Usnesením ze dne 24. 1. 2013, čj. Nad 82/2012 – 38, Nejvyšší správní soud přikázal Krajskému soudu v Praze k projednání a rozhodnutí žalobu, v níž se žalobce domáhal ochrany před nezákonným zásahem Městského soudu v Praze. Žalobce požadoval, aby soud (1) zakázal předsedovi městského soudu pokračovat v porušování práva žalobce na řádné doručování soudních písemností a na racionální styk se soudem, (2) obnovil stav před zásahem ke dni, kdy městský soud začal používat vadné obálky se zeleným pruhem, (3) určil, že pokyn Ministerstva spravedlnosti č. 58/2009-OD-Org je v rozporu s právním řádem. Zároveň se žalobce domáhal rozhodnutí, že zásah stále trvá.

2. Podáním ze dne 7. 6. 2013 žalobce požádal o osvobození od soudních poplatků.

3. Krajský soud usnesením ze dne 15. 9. 2014, čj. 46 A 40/2013 – 55, osvobození od soudních poplatků žalobci nepřiznal. Soud zdůraznil, že žalobce brojil proti již neúčinné instrukci Ministerstva spravedlnosti č. 58/2009-OD-Org, kterou se vydávají vzory obálek. Předmětná instrukce byla účinná pouze do 12. 10. 2011 a byla nahrazena instrukcí č. 145/2011-OD-ST. Žalobce neuvedl ani žádná skutková tvrzení, z nichž by bylo možné dovodit, v čem má nezákonný zásah do jeho veřejných subjektivních práv spočívat. Krajskému soudu bylo z úřední činnosti známo, že žalobce vede obdobné spory před krajskými soudy i Nejvyšším správním soudem, přičemž tyto spory nemají vztah k podstatným okolnostem životní sféry žalobce. Jedná se o spory vyvolané zájmem žalobce o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí. V takovém případě není namístě, aby náklady za spory tohoto typu nesl stát formou osvobození od soudních poplatků.

II.

4. Žalobce (stěžovatel) brojil proti usnesení krajského soudu kasační stížností, ve které namítl, že nežádal osvobození od soudních poplatků, ale osvobození pouze od jednoho soudního poplatku. Z tohoto důvodu označil usnesení krajského soudu za „*neodstranitelnou svěřepou pitomost*“. Krajský soud byl zaujatý, protože v dosud neskončeném řízení uvažoval o žalobě v minulém čase. Soud nemůže vyžadovat zaplacení poplatku za údajně neprojednatelnou žalobu. Krajský soud ignoroval žalobní tvrzení i metodický předpis. Podle stěžovatele je tristní, že od roku 2009 pouze minimum soudců uznalo námitku „*stupidního doručování poštou*“. Napadená instrukce byla podle stěžovatele pouze změněna, její předmět a účel však zůstal stejný. Stěžovatel se domníval, že procesní práva nelze vůbec zneužít a že soukromé osoby mají právo na libovůli. Krajský soud obešel zákon, pokud odmítl vydat rozsudek, byť by byl zamítavý. Ve zbývajících částech kasační stížnosti stěžovatel vyjádřil svůj nesouhlas s rozhodnutím rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 5. 2014, čj. 3 As 125/2012 – 43, č. 3072/2014 Sb. NSS (všechna citovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), které potvrdilo přípustnost kasační stížnosti směřující proti usnesení krajského soudu, jímž byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků. Podle stěžovatele je tento „*akt nesrozumitelný a nesoudný*“.

III.

5. Nejvyšší správní soud předně připomíná, že opakovaně vyhodnotil okolnosti, za nichž stěžovatel uplatňuje u soudu svá práva, jako projev svévolného a účelového uplatňování práva (viz např. rozsudek ze dne 8. 3. 2012, čj. 2 As 45/2012 – 11). Stěžovatel svá práva uplatňuje převážně zjevně šikanózním způsobem a nesoudí se veden snahou o meritorní řešení sporu, ale pro samotné vedení sporu (viz např. rozsudek ze dne 7. 6. 2012, čj. 2 As 82/2012 – 13).

6. V evidenci zdejšího soudu je vedeno ke dni vydání tohoto rozhodnutí již více než 1200 spisů, kde stěžovatel vystupuje v pozici stěžovatele či navrhovatele. Jen během roku 2013 napadlo k Nejvyššímu správnímu soudu téměř 400 věcí, v nichž stěžovatel vystupoval jako účastník řízení, přičemž z tohoto počtu bylo 70 řízení zastaveno, 52 věcí bylo odmítnuto, 191 zamítnuto, pouze ve 4 případech zdejší soud napadené rozhodnutí zrušil a vrátil věc krajskému soudu k dalšímu řízení (zbývajících věcí byly vyřízeny jiným způsobem). Z evidence zdejšího soudu je dále patrné, že množství stěžovatelem vedených sporů se v průběhu času zvyšuje. Pro srovnání lze uvést, že v roce 2008 bylo u Nejvyššího správního soudu vedeno „*pouze*“ 22 věcí, v nichž stěžovatel vystupoval jako účastník řízení, v roce 2010 to bylo 65 věcí, v roce 2012 již 312 věcí a v roce 2013 dokonce 399 věcí. Pouhá skutečnost, že stěžovatel vede takové množství sporů, přirozeně sama o sobě neznamená, že by jeho žádostem nemělo být vyhověno. Rozhodující je seriozita a stereotypnost stěžovatelem vedených sporů, spojená s opakováním obdobných či zcela identických argumentů.

7. Námitky vznesené stěžovatelem v kasační stížnosti se zcela zjevně míjejí s důvody, pro které krajský soud nepřiznal stěžovateli osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel vytkl napadenému usnesení především domnělé formální nedostatky, které jsou pro řešení samotné podstaty sporu podružné. Dále poněkud nepochopitelně polemizoval s usnesením rozšířeného senátu čj. 3 As 125/2012 – 43, které potvrdilo přípustnost kasační stížnosti směřující proti nepřiznání osvobození od soudních poplatků. Právě takovou kasační stížnost stěžovatel podal, není proto zřejmé, z jakých důvodů zpochybňoval její přípustnost. Podstatné však je, že stěžovatel neuplatnil námitky proti rozhodnému závěru krajského soudu, podle kterého se nedomáhal ochrany svých veřejných subjektivních práv, ale vedl spor pouze z důvodu svého zájmu o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, čj. 7 As 101/2011 – 66, č. 2601/2012 Sb. NSS).

8. Nejvyšší správní soud nevyzval stěžovatele k odstranění vad kasační stížnosti, protože při předběžném posouzení zjistil, že v posuzované věci je stěžovatel opět veden snahou vést

„*spor pro spor*“. Vznesené námitky *prima facie* nemohou být důvodné a kasační stížnost je zcela zjevně bezúspěšná (srov. zejm. usnesení ze dne 28. 2. 2013, čj. 8 As 130/2012 – 10, a usnesení ze dne 7. 6. 2013, sp. zn. I. ÚS 1632/13, jímž Ústavní soud odmítl ústavní stížnost stěžovatele v dané věci).

9. Žádosti o osvobození od soudních poplatků, které stěžovatel pravidelně podává ve sporech vedených ve věcech netýkajících se ochrany jeho veřejných subjektivních práv, bývají pouze jedním z řady obstrukčních nástrojů, kterých stěžovatel využívá k bezúčelnému prodlužování řízení a neodůvodněnému zahlcování soudní soustavy. Stěžovatel zpravidla požádá o osvobození od soudních poplatků, případně také o ustanovení advokáta. Po zamítnutí těchto žádostí pak požádá o povolení splátek soudního poplatku nebo posečkání s jeho platbou, resp. o prodloužení lhůty k předložení plné moci udělené advokátovi. Správní soudy však tyto žádosti zpravidla zamítnou z důvodu svévolného uplatňování práva stěžovatelem a jeho obstrukčního přístupu k vedení řízení (viz např. usnesení ze dne 8. 8. 2012, čj. 8 As 71/2012 – 13, a ze dne 4. 10. 2012, čj. 8 As 71/2012 – 22, která byla stěžovateli doručena a jejich obsah je mu proto znám). Stěžovatel tak rozehrává písemný „*ping pong*“ se správními soudy, který prodlužuje soudní řízení o několik týdnů až měsíců. Výsledkem řízení pak obvykle bývá jeho zastavení pro nezaplacení soudního poplatku (srov. též výše uvedenou statistiku o počtu zastavených řízení).

10. Nejvyšší správní soud nepochyboval, že tento bezúčelný a zcela neefektivní postup by se opakoval i v posuzované věci. S ohledem na výše uvedené praktiky stěžovatele nelze jeho žádost o osvobození od soudních poplatků považovat za vážně míněný návrh, ale je třeba ji vyhodnotit jako šikanózní výkon práva s cílem vyvolat průtahy řízení, kterému soud může odepřít ochranu (srov. také usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 9. 2012, čj. 1 As 121/2012 – 22). Krajský soud proto nepochybil, pokud v posuzované věci osvobození od soudních poplatků stěžovateli nepřiznal.

11. Nejvyšší správní soud si je vědom znění čl. 36 Listiny základních práv a svobod, který zaručuje právo na soudní ochranu. Okolnosti, za nichž stěžovatel uplatňuje svá práva (a to zejména právo na soudní ochranu), však nelze považovat za výkon subjektivního práva v souladu s právním řádem. Chování stěžovatele naopak naplňuje znaky zneužití práva, které zdejší soud vymezil např. již v rozsudku ze dne 10. 11. 2005, čj. 1 Afs 107/2004 – 48, č. 869/2006 Sb. NSS. Zneužitím práva se rozumí „*situace, kdy někdo vykoná své subjektivní právo k neodůvodněné újmě někoho jiného nebo společnosti; takovéto chování, jímž se dosahuje výsledku nedovoleného, je jenom zřádně dovolené*“. K zákazu zneužití práva se vyjádřil také rozšířený senát, podle něhož zákaz zneužití práva představuje pravidlo českého vnitrostátního práva, včetně práva veřejného, které vyplývá z povahy České republiky jako materiálního právního státu založeného na určitých vůdčích hodnotách, ke kterým vedle úcty ke svobodě jednotlivce a ochraně lidské důstojnosti patří mimo jiné i úcta k harmonickému sociálnímu řádu tvořenému právem a odepření ochrany jednání, které práva vědomě a záměrně využívá v rozporu s jeho smyslem a účelem. Zákaz zneužití práva je v jistém smyslu *ultima ratio*, proto musí být uplatňován nanejvýš restriktivně a za pečlivého poměření s jinými obdobně důležitými principy vlastního právního řádu, s nimiž se může střetnout (usnesení rozšířeného senátu ze dne 27. 5. 2010, čj. 1 As 70/2008 – 74, č. 2099/2010 Sb. NSS, a v něm uvedená judikatura). V této souvislosti lze rovněž připomenout rozsudek ze dne 30. 12. 2010, čj. 4 As 38/2010 – 43, ve kterém Nejvyšší správní soud poukázal na model fungování občanského sdružení, založený na opakovaném podávání žádostí o osvobození od soudních poplatků, tj. nákladů, které při jeho činnosti zpravidla vznikají a s jejichž vznikem musel vědomě počítat. Neexistují-li pro takové jednání legitimní důvody, je třeba jej považovat za zneužití práva zakotveného v § 36 odst. 3 s. ř. s.

Uvedený závěr prošel testem ústavnosti u Ústavního soudu a obstál (viz usnesení ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. I. ÚS 1131/11).

12. Stěžovatel obecně zneužívá práva na soudní ochranu, jak bylo zmíněno výše, je veden snahou vést spor pro spor, nikoliv zájmem o řešení reálně existujících sporů. Podstatná je pak skutečnost, že takové zneužití lze dovést i v nyní posuzované věci – a toto rozhodnutí tedy nevede k budoucímu paušálnímu odmítnutí jakéhokoli podání, jímž by se stěžovatel obracel na soud. Shora předestřené postupy představuje pouze materiální korektiv formálního pojmání práva na soudní ochranu v souladu s principem ekvity (spravedlnosti) a bude vyhrazen zcela výjimečným případům, u nichž se běžný procesní postup bude jevit jako zcela neefektivní, a současně bude zjevné, že kasační stížnost nemůže být úspěšná. V tomto ohledu tedy bude třeba dbát zvýšené opatrnosti a pečlivě se seznámit se skutkovými i právními okolnostmi případu stejně jako v ostatních věcech.

13. Závěrem Nejvyšší správní soud dodává, že netrval na uhrazení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení stěžovatele advokátem, protože předmětem řízení bylo rozhodnutí o nepřiznání osvobození od soudních poplatků. Požadavek, aby stěžovatel dostal uvedeným povinností, by vedl k řetězení téhož problému, což by popíralo smysl samotného řízení o této kasační stížnosti a nesvědčilo by ani zásadě hospodárnosti a rychlosti řízení (obdobně viz např. rozsudek ze dne 13. 9. 2007, čj. 9 As 43/2007 – 77).

14. Z výše uvedených důvodů Nejvyšší správní soud kasační stížnost odmítl podle § 46 odst. 1 písm. a) za použití § 120 s. ř. s.

15. O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl v souladu s § 60 odst. 3 věty první za použití § 120 s. ř. s. tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, protože kasační stížnost byla odmítnuta.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 13. listopadu 2014

JUDr. Jan Passer
předseda senátu